

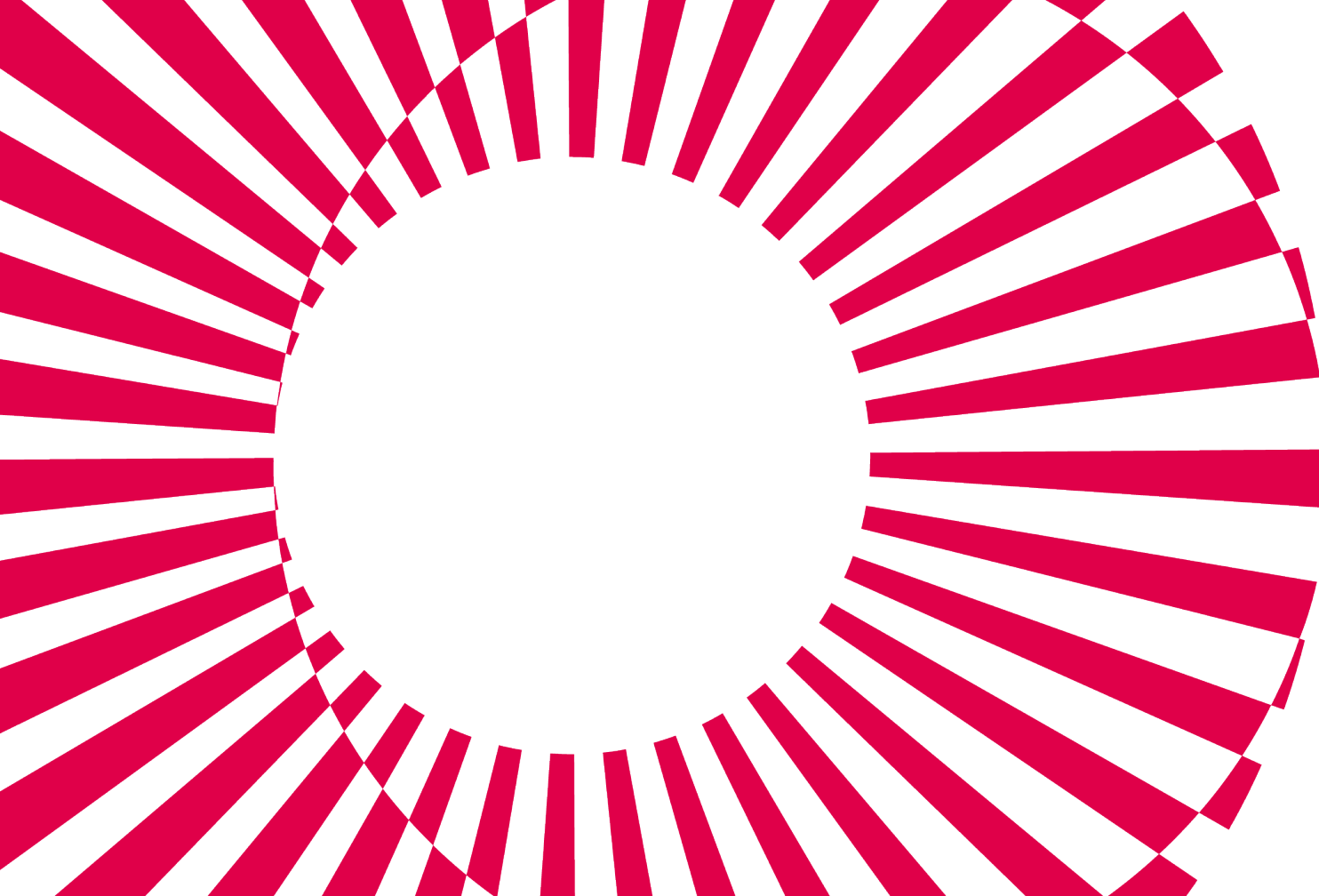

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**

**School <3 Onderzoek
28 april 2022**

#MOVINGMINDS

Betekenisvol leraarschap

RESEARCH &
EXPERTISE

Art of Teaching

Johan Van der Vloet – Katleen Gressens

#MOVINGMINDS

Aanleiding van dit onderzoek

- De overheid definieert het beroep van leerkracht in een beroepsprofiel.
- Dat formuleert ze in eindtermen waarin functionaliteit en competenties centraal staan.
  - nadruk ligt op output van het beroep
  - dominante discours in het huidige onderwijsdebat over leraarschap

Aanleiding van dit onderzoek

- Het lerarenberoep staat onder druk: administratie en doelen, burn-out, lerarentekort, coronacrisis
Kunnen leraren in deze context de betekenis van hun leraarschap nog beleven?
→ nood aan verruimen en herijken omwille van dreigende technisering.

*Wat beschouwen leraren zelf als essentieel in hun beroep?
Wat doet leraren (steeds opnieuw) voor dit beroep kiezen?*

Concept 'roeping'

<https://youtu.be/tyHD7MHsHGU>

Concept 'roeping'

- Vaak gebruikt in andere taalgebieden
- Vlaanderen: beladen term
- Literatuuronderzoek:
  - Roeping heeft te maken met
    - eigen vervulling en zingeving
    - de relatie met de leerling
    - verantwoordelijkheid voor de wereld (Hannah Arendt)
  - Arbeidspsychologie: gevaar dat concept gebruikt wordt om 'moeilijke' beroepen koest te houden

Concept 'roeping'

Roeping biedt een ruimer narratief van het leraarsberoep. Die diepere betekenisgeving zorgt ervoor dat leraren hun beroep graag doen en er voldoening in vinden.

'In this way, calling can function as a bridge, a key piece in teachers' lives that connect current teachers to a wider ethos: a community of people with a calling to educate human beings for a world in need.'

(Madero, p. 183)

Hypothese: de pedagogische relatie als drieslag

Richtvragen focusgesprekken

Eerste bijeenkomst omtrent het centrale thema 'WAAROM IK LERAAR BEN'

1. Om een antwoord weer te geven/ te vinden op volgende vragen, kan je een levenslijn tekenen. Teken haar vanaf nu en ga zo terug in het verleden.

a. Waar zie je elementen in je leven die je tot de keuze voor leraar hebben gebracht? Welke zijn de belangrijkste gebeurtenissen tot nu toe in je loopbaan die je leraarschap hebben bepaald en beïnvloed?

b. Heeft de coronacrisis invloed gehad op deze elementen?

c. Wat/wie zijn je inspiratiebronnen?

d. Heb je er ook aan gedacht om te stoppen? Wat heeft je dan toch aan de gang gehouden?

2. Zou jij jouw leraarschap een roeping noemen? Waarom (eerder) wel/niet?

Richtvragen focusgesprekken

Tweede bijeenkomst omtrent het centrale thema 'MIJN IDEAAL ALS LERAAR'

1. Wat is volgens jou het belangrijkste in het realiseren van betekenisvol leraarschap? Waar streef jij naar, wat is jouw ideaal? Kan je een voorbeeld geven van een concrete onderwijssituatie waaruit dit blijkt?
2. Wat/wie ondersteunt jou om dit ideaal vast te houden/bij te sturen? Welke belemmeringen ervaar je hierbij?
3. Welke ontwikkelingen en veranderingen zie je in je leraarschap in de loop van de tijd? Wat zou je willen behouden ? Wat zou je willen veranderen?
4. Sinds de coronacrisis zijn we ook 'leraar vanop afstand'. Welke invloed heeft dit op de betekenis van jouw leraarschap, op hetgeen je nastreeft?

Bevindingen focusgesprekken

- Voor de respondenten is de ervaring van **verbinden, raken en geraakt worden, geven en ontvangen** essentieel in hun leraarschap. Door het verlies hiervan tijdens de coronacrisis is dit op scherp gesteld.
- Deze leraren willen samen met leerlingen op weg gaan. Ze willen voeding geven voor groei zodat de leerlingen **verder 'mens in de wereld kunnen worden'**. Dit ervaren ze als vervullend.

Bevindingen focusgesprekken

- Leraarschap wordt gezien als een **vorm van 'roeping'**: de ontmoeting gaat over
  - de relatie tot zichzelf (de eigen zingeving)
  - de relatie tot de leerling (die men wil doen groeien)
  - de wereld die ze in de liefde voor hun vak aan de leerling willen overbrengen
- Die **triade** kan je niet losmaken van elkaar. Ze vormt de kern van de betekenisgeving van leraarschap. Competenties en kwalificaties krijgen pas in deze context hun waarde.

Aanbevelingen

- Betekenisgeving komt onvoldoende aan bod in het hedendaagse debat (cf. recente rapport Naar de kern)
- Nochtans noodzakelijk
  - als we jongeren willen laten kiezen voor dit beroep
  - als preventie van drop-out en burn-out
- Betekenisgeving raakt ook aan diepere laag van zingeving en veerkracht

Aanbevelingen

1. Op scholen genoeg tijd en ruimte creëren om in gesprek te gaan met (andere) leraren over betekenisgeving van hun leraarschap, bv. aan de hand van onze vragen
2. Ruimte voor vertraging en dialoog in de lerarenopleiding om besef te ontwikkelen van verschillende lagen en facetten in de eigen betekenisgeving van het leraarschap: waarom doe ik dit? Wat geeft mij 'zin'
3. Op beleidsniveau de kern van leraarschap meenemen in het onderwijsdebat: is lastiger om te thematiseren maar gaat over de essentie!

Vervolgonderzoek over digitaal afstandsonderwijs

- Grondige reflectie nodig over dit 'afstandsonderwijs uit noodzaak' in de huidige maatschappelijke tendens van digitalisering
- Wat is de invloed van digitaal afstandsonderwijs
  - op de visie op onderwijs?
(competentie- en kwalificatiedenken)
  - op het pedagogisch aanvoelen van de leerkracht?
(sensitiviteit)
  - op hoe de leerkracht zijn verantwoordelijkheid kan nemen?

Vervolgonderzoek over digitaal afstandsonderwijs

- Risico op ontmenselijking van het leraarschap: automatisering en machine-learning
- Gemis aan traagheid, omweg, tussentijd, bijkomstigheid
- Effect op gemeenschappelijke, sociale dimensie van het onderwijs?

Contactgegevens voor meer informatie:

johan.vandervloet@ucll.be

katleen.gressens@ucll.be

DANK VOOR UW AANDACHT !

UCLL
HOGESCHOOL

**RESEARCH &
EXPERTISE**
